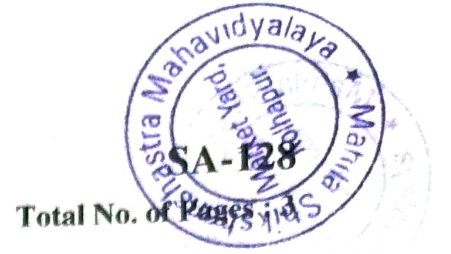

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Part - II) (Semester - IV) Examination,
March/April - 2023
GENDER, SCHOOL & SOCIETY (Paper - VIII)
Sub. Code : 77965**

Day and Date : Friday, 25 - 08 - 2023

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer the question number 3, 4 and 5 in 800 words.

Q1) Choose correct alternative and complete the following sentences : [5]

- i) The _____ means the biological difference between male and female.
 - a) Gender
 - b) Sex Difference
 - c) Sexuality
 - d) Feminism
- ii) The UNO declared the year _____ as a 'International Women Year'.
 - a) 1972
 - b) 1973
 - c) 1974
 - d) 1975
- iii) The international Women's Congress for equality of women was held in _____ City.
 - a) Chicago
 - b) Jakarta
 - c) Mexico
 - d) Washington
- iv) Government of India has declared _____ is as women empowerment year.
 - a) 2001
 - b) 2005
 - c) 2010
 - d) 2003
- v) As a major means of creating gender equality _____ is seen first.
 - a) Curriculum
 - b) Textbook
 - c) Education
 - d) None of these

P.T.O.

SA-128

Answer the following questions in 250 words. (Any Two) : [10]

- As a teacher, how will you interact in classroom regarding the gender equality?
- What is the difference between women studies and gender studies?
- Discuss the importance of gender construction.

Q3) Which activities do you suggest for gender equality through the curriculum of Mathematics, Science, Languages and Social Sciences? [10]

Q4) Explain the role of school in creating the gender equality. [10]

OR

Differentiate between sex and gender and explain the causes of sexual harassment.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - मराठीतून उत्तर लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.
 - प्रश्न क्र. 3 व 4 ची उत्तरे 800 शब्दामध्ये लिहावीत.

प्र.1) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

[5]

- स्त्री आणि पुरुष यामधील जीवशास्त्रीय फरक म्हणजे होय.
 - लिंगभाव
 - लिंगभेद
 - लैंगिकता
 - स्त्री वाद
- संयुक्त राष्ट्रसंघाने वर्ष 'आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष' म्हणून जाहीर केले.
 - 1972
 - 1973
 - 1974
 - 1975

- 3-

Seat No. 88937

**B.Ed. (Part - II) (Semester - IV) Examination,
March/April - 2023
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Paper-5b)
Sub. Code : 77966**

Day and Date : Saturday, 26 - 08 - 2023

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidate who inted to write their answers in Marathi are advised to original questions in English.

Q1) Complete the following sentences choosing correct option. [5]

- i) The 'Shantiniketan' is established by Rabindranath Tagore at _____
 - a) Belapur
 - b) Tarapur
 - c) Surul
 - d) Vardha
- ii) According to 'Mahatma Gandhi' the medium of education is _____
 - a) English
 - b) Mother tounge
 - c) Hindi
 - d) Regional language
- iii) _____ is the mirror of the school.
 - a) Timetable
 - b) Library
 - c) Office
 - d) General Register
- iv) The stock of different experiences given in school campus is _____
 - a) Co-curricular activity
 - b) Syllabus
 - c) Curriculum
 - d) Textbook
- v) Centre of formal education is _____
 - a) School
 - b) Family
 - c) T.V.
 - d) News paper

P.T.O.

SA - 129

[10]

Q2) Answer the following questions in Brief (Any two)

- Explain the need of Education for National Development.
- Explain the changing Role of education of Teacher in 21st century.
- Explain the need of school Time table.

Q3) Explain in details, the contribution of Mahatma Gandhi in Education. [10]

Q4) Explain the thought of Montesary about Education. [10]

OR

What are the challenges on Education in Globalisation? Explain the challenges Role of Teacher in Globalisation.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
 - मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

[5]

i) रविंद्रनाथ टागोर यांनी शांतीनिकेतनची स्थापना या ठिकाणी केली.

अ) बेलापूर ✓

ब) तारापूर

क) सुरुत

ड) वर्धा

ii) महात्मा गांधींच्या मते शिक्षणाचे माध्यम असावे.

अ) इंग्रजी

ब) मातृभाषा ✓

क) हिंदी

ड) प्रादेशिक भाषा

iii) हा शाळेचा आरसा असतो.

अ) वेळापत्रक

ब) ग्रंथालय

क) कार्यालय

ड) जनरल रेजिस्टर

iv) शालेय आवारात मिळणाऱ्या विविध अनुभवांचा साठा म्हणजे होय.

अ) सहशालेय उपक्रम	ब) पाठ्यक्रम
क) अभ्यासक्रम	ड) पाठ्यपुस्तक

v) औपचारीक शिक्षणाचा केंद्रबिंदू होय.

अ) शाला	ब) कुटूंब
क) टि. व्ही.	ड) वर्तमानपत्र

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. (कोणतेही 2)

[10]

- अ) राष्ट्रीय विकासात शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.
- ब) एकविसाव्या शतकातील शिक्षकाची बदलती भूमिका स्पष्ट करा.
- क) शाळेच्या वेळापत्रकाची गरज स्पष्ट करा.

प्र.3) महात्मा गांधी यांचे शिक्षणविषयक योगदान सविस्तर स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) मॉन्टेसरी यांचे शिक्षणविषयक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

जागतीकीकरणातील शिक्षणासमोरील आव्हाने कोणती? हे सांगून जागतीकरणामधील शिक्षकांसमोरील आव्हाने कोणती ते स्पष्ट करा.

○○○○

- 1) पुण्याच्या पद्धती
- 2) पिब्याचे महत्त्व
- 3) वैयक्तिक व सामूहिक प्रत्येकीकरण
- 4) वेळेचे प्रत्येकीकरण
- 5) स्वच्छता

Spame

Seat No.	
----------	--

Total No. of Pages : 133

B.Ed. (Part - II) (Semester - IV) (NEW) (CBCS)
Examination, March/April - 2023
ENVIRONMENTAL EDUCATION
(Optional Course - 10)
Sub. Code: 77970

Day and Date : Tuesday, 29- 08 - 2023
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Total Marks : 35

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read the original questions in English.

Q1) Rewrite the sentence by choosing suitable alternative given below. [5]

- i) The Sequential transfer of energy in environment is called as _____
 - a) Ecosystem
 - b) Food chain
 - c) Food Web
 - d) Energy Exchange
- ii) Radhanagari Forest in kolhapur district is famous for _____ animal.
 - a) Bison
 - b) Tiger
 - c) Elephant
 - d) Deer
- iii) The definition of ecosystem was first done by the scientist _____ in 1935.
 - a) A.G Tansale
 - b) Wood worth
 - c) A.G. Stanle
 - d) John Turk
- iv) Stockholm Conference was held in the year _____.
 - a) 1972
 - b) 1974
 - c) 1975
 - d) 1977
- v) _____ bird is known as scavenger of environment.
 - a) Sparrow
 - b) Crow
 - c) Pigeon
 - d) Parrot

P.T.O.

Answer the following questions in brief. (at least 250 words)

- Explain the Concept of Environment and Importance of Enviroment.
- Write the main types of Energy resource.
- What is mean by Biodiversity? And explain the concept of Biodiversity.

What is water pollution? Explain the causes, effects and remedies of it.

Answer in (800 words)
Define meaning, Concept of Environmental education and Explain scope & Importance.

What do you mean by environment movement? Explain Chipko Movement and Silent Valley.

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.

i) पर्यावरणातील उर्जेच्या क्रमवार संक्रमणास म्हणतात.

अ) परिसंस्था ब) अन्नसाखळी

क) अन्नजाले ड) ऊर्जा विनिमय

ii) कोल्हापूर जिल्ह्यातील राधानगरी जंगल हे प्राण्यांसाठी प्रसिद्ध आहे.

अ) गवा रेडा ब) वाघ

क) हत्ती ड) हरीण

iii) परिसंस्था व्याख्या सर्वप्रथम 1935 मध्ये या शास्त्रज्ञाने केली होती.

अ) ए. जी. टॅन्सले	ब) वुडवर्थ
क) ए. जी. स्टेनले	ड) जॉन टर्क

iv) स्टॉकहोम परिषद या वर्षात भरली होती.

अ) 1972	ब) 1974
क) 1975	ड) 1977

v) पक्ष्याला पर्यावरणातील सफाई कामगार म्हणून ओळखले जाते.

अ) चिमणी	ब) कावळा
क) कबूतर	ड) पोपट

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. (किमान 250 शब्द) (कोणतेही दोन)

[10]

- अ) पर्यावरणाची संकल्पना आणि पर्यावरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा?
- ब) ऊर्जा संसाधनांचे मुख्य प्रकार लिहा.
- क) जैवविविधता म्हणजे काय? आणि त्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नाचे सुमारे 800 शब्दात उत्तर द्या.

[10]

जलप्रदूषण म्हणजे काय? जलप्रदूषणाची कारणे, परिणाम आणि उपाय स्पष्ट करा.

प्र.4) (शब्द मर्यादा 800)

[10]

पर्यावरण शिक्षणाचा अर्थ, संकल्पना आणि व्याप्ती आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

पर्यावरण चळवळ म्हणजे काय? आणी चिपको चळवळ (मूव्हमेंट) आणि शांत दरी (सायलेंट व्हॅली) स्पष्ट करा.

* * *

Seat No.	
----------	--

Total No. of Pages : 3

**B.Ed. (Part - II) (Semester - IV) Examination,
March/April - 2023
CREATING AND INCLUSIVE SCHOOL
Sub. Code : 77967**

Day and Date : Monday, 28 - 08 - 2023

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to right indicate full marks.
 - 3) Candidate who intend to write answer in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer of question number 3 and 4 write about 800 words.

Q1) Fill in the Blank with appropriate word.

[5]

- i) In what year was the Integrated Education Scheme launched in India?
 - a) 1992
 - b) 1993
 - c) 1994
 - d) 1995
- ii) In what year was the Universal Declaration of Human Rights adopted?
 - a) 1942
 - b) 1948
 - c) 1946
 - d) 1949
- iii) Millennium Development Goals to achieve education for all include which of the following.
 - a) Reducing child mortality
 - b) Women empowerment
 - c) The cure for malaria
 - d) All of the above
- iv) People with disability act of India is based on _____ Country.
 - a) America
 - b) Japan
 - c) China
 - d) England
- v) When the rehabilitation council of India was established?
 - a) 1990
 - b) 1992
 - c) 1993
 - d) 1995

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in brief (At least 250 words) any two.[10]

- Explain the principles of an inclusive Education.
- Write the benefits of Inclusive classroom management.
- Explain any five qualities of Inclusive teachers.

Q3) What is meant by Inclusive School? What are the various infrastructural facilities for an ideal Inclusive School? [10]

Q4) Write the characteristics of gifted children. Explain the role of teacher for gifted children education. [10]

OR

Explain the educational plan for mentally retarded children and blind children.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) मराठीतून उत्तर लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

4) प्रश्न क्रमांक 3 आणि 4 ची उत्तरे ही 800 शब्दात लिहावित.

प्र.1) गाळलेल्या जागी योग्य शब्द भरा.

[5]

- i) एकात्मिक शिक्षणाची योजना भारतामध्ये किती साली सुरू झाली ?
अ) 1992	ब) 1993
क) 1994	ड) 1995
- ii) मानवी हक्कांचा जागतिक जाहीरनामा किती साली स्वीकारला ?
अ) 1942	ब) 1948
क) 1946	ड) 1949

iii) सर्वांसाठी शिक्षण साध्य करण्यासाठी सहस्र विकासाची ध्येये यामध्ये खालीलपैकी कशाचा समावेश आहे.

अ) बालमृत्यू कमी करणे	ब) महिला सक्षमीकरण
क) मलेरिया रोगाचे निराकरण	ड) वरील सर्व

iv) भारतातील अक्षम व्यक्ती विषयक कायदा देशातील कायद्यावर आधारलेला आहे.

अ) अमेरिका	ब) जपान
क) चीन	ड) इंग्लंड

v) भारतीय पुनर्वसन परिषदेची स्थापना कधी करण्यात आली?

अ) 1990	ब) 1992
क) 1993	ड) 1995

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (किमान 250 शब्दांत) कोणतेही दोन.

[10]

- अ) समावेशक शिक्षणाची तत्वे स्पष्ट करा.
- ब) समावेशक वर्गव्यवस्थापनाचे फायदे लिहा.
- क) समावेशक शिक्षकाची कोणतेही पाच गुण वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) समावेशक शाळा म्हणजे काय? आदर्श समावेशक शाळेसाठीच्या वेगवेगळ्या भौतिक सुविधा कोणत्या? [10]

प्र.4) प्रज्ञावान बालकांची गुणवैशिष्ट्ये लिहा. प्रज्ञावान बालकांच्या शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. [10]

किंवा

मतिमंद आणि अंध बालकांच्या शिक्षणाच्या योजना स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part-II) (Semester-IV)**Examination, April 2024.****Gender School and Society (Paper-VIII)****Sub. Code : 77965****Day and Date: Monday, 22-04-2024****Time: 10.30 a.m. to 12.30 p.m.****Total Marks: 35**

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Answer Q.3 and Q.4 in 800 words.

Q.1 Answer the following questions in one sentence.

(5)

- 1) What is meant by life skills?
- 2) In which article of Indian constitution, gender equality is stated?
- 3) Which is the International Women's Year declared by UNO?
- 4) Which is the first state of India, who declared women's policy separately?
- 5) What is the agent that changes gender in curriculum?

Q.2 Answer the following questions in 200 words. (Any two)

(10)

- 1) Write the reasons of sexual harassment.
- 2) Write the meaning of women's empowerment. State its various areas.
- 3) Write the challenges towards gender equality.

Q.3 Write agencies perpetuating harassment. How will you prevent sexual harassment?

(10)

Q.4 How will you increase gender equality through co-curricular and extracurricular activities? Elaborate.

(10)**OR**

Explain gender socialization theory.

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
 3) कोणतीही शका असल्यास इंग्रजीमधील प्रश्न पाहावेत.

Q.1) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (5)

- 1) जीवन कौशल्य म्हणजे काय?
- 2) भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमात लिंगसमभाव नमूद केला आहे?
- 3) युनोने कोणते वर्ष आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष म्हणून घोषित केले आहे?
- 4) स्वतंत्रपणे महिला धोरण जाहीर करणारे भारतातील पहिले राज्य कोणते?
- 5) अभ्यासक्रम लिंगभाव बदलाचा मध्यस्थ कोण?

Q.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन) (10)

- 1) लैंगिक शोषणाची कारणे लिहा.
- 2) स्त्रीसबलीकरणाचा अर्थ सांगून, स्त्रीसबलीकरणाची विविध क्षेत्रे लिहा.
- 3) लिंगसमभावापुढील आव्हाने लिहा.

Q.3) 1) लैंगिक छळ सातत्याने घडून येणाऱ्या संस्था लिहा. त्या लैंगिक छळाला कशा प्रकारे (10)
 आळा घालाल?

Q.4) 1) अभ्यासपूरक व अभ्यासेतर उपक्रमातून लिंगसमभाव कसा वाढवाल, ते सोदाहरण स्पष्ट करा. (10)

किंवा

- 2) लिंगभाव सामाजिकीकरण सिद्धांत स्पष्ट करा.

SQ-27

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part - II) (Semester -IV)

Examination, April 2024

Course 5b - Knowledge and curriculum Part II

Sub. Code : 77966

Day and Date : Tuesday, 23/04/2024

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All question are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answer in marathi are advised to read original questions in English.

Q1) Match the column A with B.

[05]

A	B
1) NPE 1986	A) Republic Book
2) Basic Education	B) Core factors
3) Shanti Niketan	C) M. K. Gandhi
4) Kothari Commission	D) Rabindranath Tagore
5) Plato	E) Indian Education commission
	F) Swami Vivekanand

Q2) Answer the following questions in brief (Any two).

[10]

- 1) Explain the need of school Timetable.
- 2) Write the artical about education mentioned in Indian Constitution.
- 3) What is Text book? Write the principles of preparing Textbooks.

[10]

Q3) Explain briefly the thoughts of Montessori about education.

[10]

Q4) Explain in detail, NCF 2005.

OR

Explain in detail, The educational thought of Rabindranath Tagore.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) मराठीतून उत्तर लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

Q1) जोड्या लावा.

[5]

गट अ	गट ब
1) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1986	A) रिपब्लिक ग्रंथ
2) मूलोद्योगी शिक्षण	B) गाभाभूत घटक
3) शांतीनिकेतन	C) महात्मा गांधी
4) कोठारी आयोग	D) रविंद्रनाथ टागोर
5) प्लेटो	E) भारतीय शिक्षण आयोग
	F) स्वामी विवेकानंद

Q2) खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. (कोणतीही दोन)

[10]

- 1) शाळेच्या वेळापत्रकाची गरज स्पष्ट करा.
- 2) भारतीय राज्यघटनेतील शिक्षणविषयक कलमे सांगा.
- 3) पाठ्यपुस्तक म्हणजे काय ? पाठ्यपुस्तक रचनेची तत्त्वे सांगा.

Q3) मॉन्टेसरी यांचे शिक्षणविषयक विचार स्पष्ट करा.

[10]

Q4) राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा-2005 सविस्तर स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

रविंद्रनाथ टागोर यांचे शिक्षणविषयक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester IV) (Part - II)

Examination, April - 2024

Creating an inclusive School

Sub. Code : 77967

Day and Date : Wednesday, 24/04/2024

Total Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidate who intend to write answer in Marathi are advised to read original questions in English.

Q.1 Choose correct option.

[05]

- 1) In which year the Right to Education Act was passed in Parliament?
 - a) 2009
 - b) 2010
 - c) 2012
 - d) 2013
- 2) In which year the Right to Education Act came into force?
 - a) 2010
 - b) 2012
 - c) 2013
 - d) 2011
- 3) Where is the World Health Organization headquarter?
 - a) Geneva
 - b) Moscow
 - c) San Francisco
 - d) Boston
- 4) Under which article of the Indian Constitution are measures taken for the education of minorities?
 - a) Article 29 and 30
 - b) Article 30 and 31
 - c) Article 29 and 31
 - d) Article 40 and 45

5) According to people with disability act education is free to disabled person upto.... year.

a) 16

b) 17

c) 18

d) 19

Q. 2 Answer the following questions in brief (At list 250 words) any two [10]

1) Write a note on - Role of a teacher in facilitating inclusive education.

2) Write a note on Challenges facing Inclusive School.

3) Explain the types of visually impaired children.

Q. 3 What is meant by special children? Explain the types of special children. [10]

Q. 4 Explain the meaning of hearing impaired children. Explain the problems in learning of hearing impaired children. [10]

OR

What is meant by Inclusive Education? Explain the government policies and national legislations for an Inclusive Education.

मराठी रुपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) मराठीतून उत्तर लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

प्र. 1 योग्य पर्याय निवडा.

[05]

1) शिक्षण हक्क कायदा कोणत्या वर्षी संसदेत संमत झाला ?

अ) 2009

ब) 2010

क) 2012

ड) 2013

2) शिक्षण हक्क कायदा कोणत्या वर्षी कार्यान्वित झाला ?

अ) 2010

ब) 2012

क) 2013

ड) 2011

3) जागतिक आरोग्य संघटनेचे मुख्यालय कोठे आहे ?

अ) जिनेव्हा

ब) मॉस्को

क) सॅनफ्रान्सिस्को

ड) बोस्टन

4) भारतीय संविधानाच्या कोणत्या कलमानुसार अल्पसंख्याकांच्या शिक्षणाच्या उपाययोजना करण्यात आल्या आहेत ?

अ) कलम 29 व 30

ब) कलम 30 व 31

क) कलम 29 व 31

ड) कलम 40 व 45

5) अक्षम व्यक्तीविषयक कायदानुसार वयापर्यंत अक्षम व्यक्तीला मोफत शिक्षण दिले जाते.

अ) 16

ब) 17

क) 18

ड) 19

प्र. 2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (किमान 250 शब्दांत) (कोणतीही दोन)

[10]

- 1) टीप लिहा - समावेशक शिक्षण सुलभ करण्याच्या दृष्टीने शिक्षकाची भूमिका
- 2) टीप लिहा - समावेशक शाळांपुढील आव्हाने
- 3) दृष्टीदोष असलेल्या बालकाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र. 3 विशेष बालके म्हणजे काय ? विशेष बालकांचे प्रकार स्पष्ट करा.

[10]

प्र. 4 श्रवणदोष असणारी बालके याचा अर्थ स्पष्ट करा. श्रवणदोष असणाऱ्या बालकांच्या अध्ययन अडचणी कोणत्या ते स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

समावेशक शिक्षण म्हणजे काय ? समावेशक शिक्षणाबाबत शासनाची धोरणे आणि कायदे स्पष्ट करा.

SQ-31

Total No. of Pages : 04

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part-II) (Semester-IV)

Examination, April 2024.

Environmental Education

Sub. Code : 77970

Total Marks: 35

Day and Date: Thursday, 25-04-2024

Time: 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct alternative and complete the following sentences.

(5)

- 1) bird is found in Antarctica ecosystem.
(A) Peacock
(B) Penguin
(C) Pigeon
(D) Heron
- 2) Ozone Protection Day is celebrated on
(A) 5th June
(B) 16th October
(C) 16th September
(D) 21st June
- 3) Belgrade Conference was held in the year
(A) 1951
(B) 1971
(C) 1981
(D) 1961

- 4) Tiger Project management is done by
- (A) National Tiger Conservation Authority
 - (B) State Tiger Conservation Authority
 - (C) District Tiger Conservation Authority
 - (D) Rural Tiger Conservation Authority
- 5) animal is found in Silent Valley area.
- (A) Horse
 - (B) Lion-tailed macaques
 - (C) Tiger
 - (D) Deer

Q.2 Answer the following questions in short. (Any two)

(10)

- 1) Explain the features of Silent Valley - trees, animals and human life.
- 2) Write about Environmental Education Conferences.
- 3) Explain ecosystem and its types.

Q.3 What is meant by noise pollution? Explain the causes, effects and its remedies.

(10)

Q.4 What is sustainable development?

(10)

OR

Explain the natural factors of environment and the correlation between natural & economical and political & cultural factors.

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

(5)

- 1) अंटार्क्टिका परिसंस्थेत नावाचा पक्षी आढळतो.
A) मोर B) पेंग्वीन
C) कबुतर D) बगळा
- 2) हा दिवस 'ओझोन संरक्षण दिन' म्हणून साजरा केला जातो.
A) 5 जून B) 16 ऑक्टोबर
C) 16 सप्टेंबर D) 21 जून
- 3) बेलग्रेड परिषद या वर्षी आयोजित केली.
A) 1951 B) 1971
C) 1981 D) 1961
- 4) व्याघ्र प्रकल्पाचे व्यवस्थापन मार्फत केले जाते.
A) National Tiger Conservation Authority
B) State Tiger Conservation Authority
C) District Tiger Conservation Authority
D) Rural Tiger Conservation Authority
- 5) शांतदरीमध्ये विशेषकरून अस्तित्व आढळते.
A) घोड्याचे B) सिंहपुच्छ माकडाचे
C) वाघाचे D) हरणाचे

Q.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन)

- 1) शांतदरीतील वनस्पती, प्राणी व मानवीजीवन
- 2) पर्यावरण शिक्षण परिषद
- 3) परिसंस्था व परिसंस्थेचे प्रकार

Q.3) ध्वनी प्रदूषण म्हणजे काय? ते सांगून ध्वनीप्रदूषणाची कारणे सांगून ध्वनीप्रदूषणाचे परिणाम उपाययोजनांसह स्पष्ट करा. (10)

Q.4) चिरंतन विकासाचा अर्थ सांगून, संकल्पना स्पष्ट करा. (10)

किंवा

पर्यावरणाचे नैसर्गिक घटक सांगून, नैसर्गिक घटकाचा आर्थिक, राजकीय, सांस्कृतिक घटकांशी परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

Seat No	
------------	--

B.Ed. (Part - II) Semester (IV)
Examination, April- 2025
GENDER SCHOOL AND SOCIETY (Paper -8)
Sub. Code : 77965

Day and Date : Thursday, 03/04/2025

Total Marks :35

Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

- Instructions :**
1. All Questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Read original questions in English.
 4. Answer the questions number 3 and 4 in 800 words.

- Q.1) Answer the following questions in one word. (5)**
- 1) Where the first All Indian Women's conference was held?
 - 2) Which is the 'International Women's Year' declared by UNO?
 - 3) From which year RMSA has been started?
 - 4) Which is first state In India who declared Women's Policy separately?
 - 5) What is the name of guidelines which are excised because of Bharari devi?
- Q.2) Answer any two of the following in 250 words. (10)**
- 1) Differentiate between sex and gender.
 - 2) Write five challenges ahead for gender equality.
 - 3) Write the various areas of women's empowerment.
- Q.3) Where does sexual harassment happen? How do you prevent it? (10)**
- Q.4) Suggest activities to establish gender equality through science and sociology subject. (10)**

OR

Give the Definition of sexual harassment and explain the causes of sexual harassment.

मराठी रूपांतर

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) मूळ प्रश्न इंग्रजीतील वाचा.
 4) प्रश्न क्र. 3 व 4 ची उत्तरे 800 शब्दांत लिहा.

प्र.1. खालील प्रश्नांची एका शब्दांत उत्तरे लिहा. (5)

- 1) अखिल भारतीय महिला परिषद कोठे भरविण्यात आली?
- 2) युनोने घोषित केलेले आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष कोणते?
- 3) कोणत्या वर्षी राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान (RMSA) सुरु झाले?
- 4) स्वतंत्रपणे महिला धोरण जाहीर करणारे भारतातील पहिले राज्य कोणते?
- 5) भवरीदेवीमुळे अस्तित्वात आलेली मार्गदर्शक तत्त्वे कोणत्या नावाने ओळखली जातात?

प्र. 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा. (10)

- 1) लिंग व लिंगभाव यातील फरक स्पष्ट करा.
- 2) लिंगभाव समानतेपुढील पाच आव्हाने लिहा.
- 3) स्त्री सबलीकरणाची विविध क्षेत्रे लिहा.

प्र.3) लैंगिक छळ कोठे होतो? त्याला तुम्ही प्रतिबंध कसा कराल? (10)

प्र. 4) विज्ञान व समाजशास्त्र या विषयातून लिंगसमभाव प्रस्थापित करणेसाठी उपक्रम सुचवा. (10)

किंवा

लैंगिक छळाची व्याख्या सांगून लैंगिक छळाची कारणे सांगून ती स्पष्ट करा.

Seat No	
------------	--

B.Ed. (Part - II) Semester (IV)

Examination, April- 2025

Education

5a- Knowledge and Curriculum (Part - IV)

Sub. Code : 77966

Day and Date : Friday, 04/04/2025

Total Marks :35

Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

- Instructions :
1. All Questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Complete the following sentences choosing correct option. (5)

- 1) knowledge is called personal knowledge.
 - a) Collective
 - b) Enlightenment
 - c) Empirical
 - d) Editorial
- 2) commission undertook the task of reorganizing the entire education curriculum.
 - a) Mudaliyaar
 - b) Acharya Rammurti
 - c) Dr. D.S. Kothari
 - d) Dr. Sarvapalli Radhakrishnan.
- 3) Mulyoga the concept of Mulyoga education was introduced by the philosopher.
 - a) Rabindranath Tagor
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) Mahatma Phule
 - d) Dr. Babasaheb Ambedkar
- 4) worked to give a classical and Holistic form to fobels Balodyan method.
 - a) Plato
 - b) Rousseau
 - c) Mattesoi
 - d) aristotle
- 5) Rabinranath Tagore founded..... Sanstha.
 - a) Santiniketan
 - b) Shriniketan
 - c) Vishwabharati
 - d) Antarbharti

Q.2) Write short answers to the following questions.

(10)

- 1) Explain plato's educational ideas.
- 2) Explain the role of the state in curriculum.
- 3) Explain the concept of knowledge and skill with suitable example.

Q.3) Explain the changing role of the teacher in the 21st century and the importance of skills.

(10)

Q.4) What are the challenges facing Indian society due to Urbanization, privatization and globalization? Explain the role of education for that.

(10)

OR

Which principles should be considered to construct the curriculum?

मराठी रूपांतर

सूचना: 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. 1) रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

(5)

1) व्यक्तिगत ज्ञानास..... ज्ञान म्हणतात.

अ) संकलीत

ब) आत्म

क) प्रत्यक्ष

क) संपादित

2) संपूर्ण शिक्षणाचा अभ्यासक्रम करून त्याची पुनर्रचना करण्याचे कार्य..... या आयोगाने केले.

अ) मुदलियार

ब) आचार्य राममूर्ती

क) डॉ.डी.एस.कोठारी

ड) डॉ.सर्वपल्ली राधाकृष्णन

3) मूलोद्योग शिक्षणाची संकल्पना..... तत्त्ववेत्त्याने मांडली.

अ) रवींद्रनाथ टागोर

ब) महात्मा गांधी

क) महात्मा फुले

ड) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर

4) फोबेलच्या बालोद्यान पद्धतीला शास्त्रीय व सकस स्वरूप देण्याचे कार्य..... यांनी केले.

अ) प्लेटो

ब) रुसो

क) मॉटेसोरी

ड) ॲरिस्टॉटल

5) रविंद्रनाथ टागोर यांनी..... संस्थेची स्थापना केली.

अ) शांती निकेतन

ब) श्रीनिकेतन

क) विश्वभारती

ड) अंतरभारती

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

(10)

1) प्लेटोचे शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा.

2) राज्याची अभ्यासक्रमातील भूमिका स्पष्ट करा.

3) ज्ञान आणि कौशल्य ह्या संकल्पना योग्य त्या उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्र.3) 21व्या शतकातील शिक्षकाची बदलती भूमिका व कौशल्यांचे महत्त्व सांगा.

(10)

प्र.4) शहरीकरण, खाजगीकरण व वैश्वीकरण यांची भारतीय समाजापुढील कोणती आव्हाने आहेत? त्यासाठी शिक्षणाची भूमिका सांगा.

(10)

किंवा

अभ्यासक्रमाची रचना करताना कोणकोणत्या तत्वांचा विचार आवश्यक आहे?

Seat No	
------------	--

B.Ed. (Part - II) (Semester -IV)
Examination, April- 2025
CREATING AN INCLUSIVE SCHOOL (Paper - IX)
Sub. Code : 77967

Day and Date : Saturday, 05/04/2025

Total Marks :35

Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English
 - 4) Answer the question number 3 and 4 in 800 words.

Q1) Choose correct alternative and complete the following sentences. (5)

1. The right to education act was introduced in the year
 - a) 2006
 - b) 2007
 - c) 2009
 - d) 2008
2. is the characteristic of a teacher which is least important in inclusive education.
 - a) Sensitivity towards children
 - b) Patience and affection for students knowledge regarding disability.
 - c) Disabilities of students
 - d) Socio economic status of a teacher
3. The word SSA stands for.....
 - a) Sarva Shiksha Abhiyan
 - b) Sampurna Shiksha Abhiyan
 - c) Sarva Shikshak Abhiyan
 - d) Sampurna Shikshak Abhiyan
4. Children and young adults can generally hear sound ranging from
 - a) 20 to 200 Hertz
 - b) 20 to 20,000 Hertz
 - c) 200 to 2,000 Hertz
 - d) 1,000 to 20,000 Hertz
5. Difficulty in recalling sequence of letters in words and frequent loss of visual memory is associated with
 - a) Dysgraphia
 - b) Dyscalculia
 - c) Dyslexia
 - d) Dyspraxia

(10)

Q.2) Answer the following questions in 250 words.

- Describe the role of inclusive school modern time.
- How do you educate the visually impaired?
- Explain the principles and benefits of inclusive education.

Q.3) Write in detail the physical facilities required for an ideal inclusive school. (10)

Q.4) How do you teach students who are creative, mentally retarded and physically disabled? (10)

OR

Describe the characteristics and role of an inclusive teacher in designing inclusive classrooms.

मराठी रुपांतर

सूचना: 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3. मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

4. प्रश्न क्रमांक 3 आणि 4 ची उत्तरे 800 शब्दांत लिहावीत.

प्रश्न 1) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा. (5)

1. सली शिक्षण हक्क कायदा लागू करण्यात आला.

अ) 2006

ब) 2007

क) 2009

ड) 2008

2. सर्वसमावेशक शिक्षणामध्ये शिक्षकाचे हे वैशिष्ट्य कमी महत्त्वाचे आहे.

अ) मुलांबद्दल संवेदनशीलता

ब) विद्यार्थ्यांच्या अपंगत्वाबद्दलच्या ज्ञानाबद्दल संयम आणि आपुलकी

क) विद्यार्थ्यांचे अपंगत्व

ड) शिक्षकाची सामाजिक आर्थिक स्थिती

3. SSA म्हणजे..... होय.
- अ) सर्व शिक्षा अभियान ब) संपूर्ण शिक्षा अभियान
क) सर्व शिक्षक अभियान ड) संपूर्ण शिक्षक अभियान
4. मुले आणि तरुण प्रौढ साधारणपणेपर्यंत आवाज ऐकू शकतात.
- अ) 20 ते 200 हर्ट्झ ब) 20 ते 20,000 हर्ट्झ
क) 200 ते 2,000 हर्ट्झ ड) 1,000 ते 20,000 हर्ट्झ
5. शब्दांमधील अक्षरांचा क्रम आठवण्यात अडचण आणि वारंवार दृश्य आठवण कमी होणे हेशी संबंधित आहे.
- अ) डिस्ग्राफिया ब) डिस्कॅल्क्युलिया
क) डिस्लेक्सिया ड) डिस्प्रेक्सिया
- प्र.2) खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांमध्ये लिहा. (10)
- अ) आधुनिक युगामध्ये समावेशित शाळेची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) अंध मुलांना शिक्षण कसे द्याल?
क) सर्वसमावेशक शिक्षणाची तत्त्वे आणि फायदे स्पष्ट करण
- प्र.3) आदर्श समावेशित शाळेतील भौतिक साधन सुविधा कशा असाव्यात हे विस्ताराने स्पष्ट करा. (10)
- प्र.4) सर्जनशील, मतिमंद व शारीरिकदृष्ट्या अपंग विद्यार्थ्यांना शिक्षण कसे द्याल? (10)
- किंवा
- समावेशित शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये सांगून समावेशित वर्ग तयार करताना शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part -II) (Semester -IV)
Examination, April-2025
ENVIRONMENTAL EDUCATION (Optional) (Paper - X)
Sub. Code : 77970

Day and Date : Monday, 07/04/2025

Total Marks : 35

Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read the original questions in English.

Q1) Fill in the blanks with correct alternative.

[05]

- 1) The stockholm conference was held in _____.
 A) 1974 B) 1972
 C) 1980 D) 1962
- 2) The word 'Environment' is derived from the original french word _____.
 A) Envion B) Envin
 C) Environ D) Envion
- 3) Normally a person can tolerate a sound intensity of _____db.
 A) 88 B) 81
 C) 79 D) 80
- 4) _____ gas deplete the ozon layer in the atmophere.
 A) CFC B) Nitrogen
 C) Carbondioxide D) None of these

- 5) _____ started chipko movement in india.
- A) Medha Patkar B) Sundarlal Bahuguna
C) Vinoba Bhave D) Sarojini Nayadu

Q2) Answer the following questions in brief (any two) (at least 250 words) [10]

- 1) Silent Valley Movement.
- 2) State the causes of Ozone depletion.
- 3) Write a short note on conventional energy sources.

Q3) Explain the causes, effects and remedies of water pollution (800 words) [10]

Q4) Explain the concept of environmental education and explain its scope and importance. (800 words) [10]

OR

Explain the concept of sustainable development and explain the contribution of Brundtland commission in sustainable development. (800 words).

मराठी रूपांतर

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 3) मराठीतून उत्तर लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नप्रतिका पाहणे इष्ट ठरेल.

Q1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. [5]

- 1) स्टॉकहोम परिषद -----मध्ये आयोजित करण्यात आली होती.
- अ) 1974 ब) 1972
क) 1980 ड) 1962

2) 'Environment' हा शब्द ----- या मूळ फ्रेंच शब्दापासून तयार झाला आहे.

अ) Envion

ब) Envin

क) Environ

३) Envion

3) साधारणतः ----- db तीव्रतेचा ध्वनी व्यक्ती सहन करू शकते.

अ) 88

ब) 81

क) 79

ੳ) 80

4) ----- हा वायू वातावरणातील ओझोन थराला विवर पाडतो.

अ) सीएफसी (CFC)

ब) नायट्रोजन

क) कार्बनडाय ऑक्साइड

ड) यापैकी एकही नाही

5) ----- यांनी भारतात चिपको आंदोलन सुरू केले.

अ) मेधा पाटकर

ब) सुंदरलाल बहुगुणा

क) विनोबा भावे

ડ) સરોજીની નાયટ્ર

Q2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (250 शब्द)

[10]

1) सायलेंट व्हॅली आंदोलन

2) ओझोन वायूच्या क्षयाची कारणे सांगा.

3) पारंपारिक उर्जा साधनांविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

Q3) जल प्रदूषणाची कारणे, परिणाम व उपाय स्पष्ट करा. (800 शब्द)

[10]

Q4) 'पर्यावरण शिक्षण' ही संकल्पना स्पष्ट करून त्याची व्याप्ती व महत्त्व स्पष्ट करा. (800 शब्द)[10]

किंवा

‘चिरंतन विकास’ ही संकल्पना स्पष्ट करून ब्रुटलँड आयोगाचे चिरंतन विकासातील योगदान स्पष्ट करा. (800 शब्द)

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part - II) (Semester -IV)
Examination, April-2026
Gender, School and Society (Paper - VIII)
Sub. Code : 77965

Day and Date : Wednesday, 01/04/2026

Total Marks : 35

Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.

Q1) Choose the correct alternative.

[5]

- 1) In National Education Policy, 1986, through education laid emphasis on the _____.
 A) Women's health B) Women's Nutrition
 C) Women's Empowerment D) Other
- 2) In 1917, the 'Indian Women's Association' was founded under the leadership of _____.
 A) Dr. Annie Besant B) Savitribai Phule
 C) Indira Gandhi D) Sarojini Naidu
- 3) Towards _____ is seen as a key tool for creating Gender Equality.
 A) Five Year Plan B) Education
 C) Development D) Society

- 4) Sexually suggestive acts, physical, verbal or any other act done silently includes _____.
- A) Mental harassment B) Physical harassment
C) Economical harassment D) Sexual harassment
- 5) Gender differences is primarily referred to as Gender _____.
- A) Equality B) Inequality
C) Middle D) Other

Q2) Answer the following questions in about 250 words. (Any Two) [10]

- A) Explain teacher as an agent of change in the context of gender education.
B) Differentiate between sex and gender.
C) Write the sites of social and emotional conflicts.

Answer the following question in about 800 words.

Q3) Explain the meaning, nature, types and reasons of harassment. [10]

Q4) Explain the meaning of gender equality and challenges before equality. [10]

OR

What are the theories on Gender and Education? Write in detail about 'Gender Socialization Theory'.

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
 3) मराठी रुपांतराबद्दल शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विचारात घ्यावेत.

[5]

Q1) योग्य पर्याय निवडा.

- 1) 1986च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणामध्ये शिक्षणाच्या माध्यमातून ----- भर दिला आहे.
 अ) स्त्रियांच्या आरोग्यावर
 ब) स्त्रियांच्या पोषणावर
 क) स्त्रियांच्या सबलीकरणावर
 ड) इतर
- 2) ----- यांच्या नेतृत्वाखाली 1917 मध्ये 'भारतीय स्त्री संघटनेची' स्थापना झाली.
 अ) डॉ. अंणी बेझंट
 ब) सावित्रीबाई फुले
 क) इंदिरा गांधी
 ड) सरोजिनी नायडू
- 3) लिंगसमभाव निर्माण करण्याचे एक प्रमुख साधन म्हणून ----- पाहिले जाते.
 अ) पंचवार्षिक योजनेकडे
 ब) शिक्षणाकडे
 क) विकासाकडे
 ड) समाजाकडे
- 4) लैंगिकता सूचक कृती, शारीरिक, मौखिक किंवा निःशब्दपणे केलेली अन्य कोणतीही कृती ----- समाविष्ट होते.
 अ) मानसिक छळामध्ये
 ब) शारीरिक छळामध्ये
 क) आर्थिक छळामध्ये
 ड) लैंगिक छळामध्ये
- 5) लिंगभेदास प्रामुख्याने आपण लैंगिक ----- असे म्हणतो.
 अ) समानता
 ब) असमानता
 क) मध्य
 ड) इतर

Q2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा. (कोणतीही दोन)

[10]

- अ) लिंगभाव शिक्षणासंदर्भात 'शिक्षक हा बदलाचा प्रतिनिधी आहे' हे स्पष्ट करा.
- ब) लिंग व लिंगभाव यातील फरक स्पष्ट करा.
- क) सामाजिक आणि भावनिक संघर्षाची ठिकाणे लिहा.

खालील दिलेल्या प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा.

Q3) लैंगिक छळाचा अर्थ, स्वरूप, प्रकार व कारणे स्पष्ट करा.

[10]

Q4) लिंगभाव समानतेचा अर्थ व लिंगभाव समानतेपुढील आव्हाने स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

लिंगभाव आणि शिक्षण यावरील सिद्धांत कोणते आहेत? 'लिंगभाव सामाजिकीकरण सिद्धांत' ह्यावर तपशीलवार लिहा.

Seat No. _____

QP-11413

Total No. of Pages : 2

MAR_APR 2026 SUMMER EXAMINATION

836 B.Ed.(Semester)

Sub. Name: Knowledge & Curriculum Part-II

Sub. Code: 77966

Day and Date: Thursday ,02-04-2026

Total Marks: 35

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

**Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks**

Q1) Solve following MCQ.

[5]

- i. Rabindranath Tagore founded ----- Sanstha in 1921.
रवींद्रनाथ टागोर यांनी 1921 मध्ये ----- या संस्थेची स्थापना केली.
A. Shantiniketan - शांतिनिकेतन
B. Sriniketan - श्री निकेतन
C. Vishwa Bharati - विश्वभारती
D. Antar Bharati - आंतरभारती
- ii. The concept of 3H is given by -----.
3H हि संकल्पना----- यांनी मांडली.
A. Swami Vivekanand - स्वामी विवेकानंद
B. Mahatma Phule - महात्मा फुले
C. Mahatma Gandhi - महात्मा गांधी
D. Karmaveer Bhaurao Patil - कर्मवीर भाऊराव पाटील
- iii. According to Mahatma Gandhi the medium of education is -----.
महात्मा गांधींच्या मते शिक्षणाचे माध्यम ----- असावे.
A. English - इंग्रजी
B. Mother tongue - मातृभाषा
C. Hindi - हिंदी
D. Sanskrit - संस्कृत
- iv. ----- knowledge is called personal knowledge.
व्यक्तिगत ज्ञानास ----- ज्ञान म्हणतात.
A. Collective - संकलित
B. Enlightenment - आत्म
C. Empirical - प्रत्यक्ष
D. Editorial - संपादित
- v. Plato writes----- book.
प्लेटोनी -----हा ग्रंथ लिहिला.
A. Republic book - रिपब्लिक ग्रंथ
B. Sophist - सोफिस्ट

- C. Emily - एमिली
D. Gitanjali - गीतांजली

- Q2)** Answer the following questions in 250 words (any two) [10]
- a. Explain the need of education for national development. [5]
राष्ट्रीय विकासात शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा.
- b. Explain the need of school time table. [5]
शाळेच्या वेळापत्रकाची गरज स्पष्ट करा.
- c. Explain Platos educational ideas. [5]
प्लेटो चे शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा.
- Q3)** Answer the questions in 800 words [10]
- a. Explain in detail the educational thought of Rabindranath Tagore. [10]
रवींद्रनाथ टागोर यांचे शिक्षण विषयक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.
- Q4)** Answer the questions in 800 words (any one) [10]
- a. What are the challenges on education in Globalisation? Explain the challenging role of teacher in Globalisation. [10]
जागतिकीकरणातील शिक्षणासमोरील आव्हाने कोणती ?
जागतिकीकरणांमधील शिक्षकांसमोरील आव्हाने कोणती ते स्पष्ट करा.
- OR
- Which principles should be considered to construct the curriculum?
अभ्यासक्रमाची रचना करताना कोणकोणत्या तत्वांचा विचार आवश्यक आहे ?

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (836) B.Ed.(Semester) (77966) Knowledge & Curriculum Part-II Part 2 SEM 4

Seat No. _____

QP-11414

Total No. of Pages : 2

MAR-APR 2026 SUMMER EXAMINATION

836 B.Ed.(Semester)

Sub. Name: Creating an Inclusive School

Sub. Code: 77967

Day and Date: Saturday ,04-04-2026

Total Marks: 35

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

- Instructions:** 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: Candidate who intend to write answer in Marathi are advised to read original questions in English.

Write the answer of questions number 3 and 4 in about 800 words.

Q1) Fill in blanks by choosing the correct option. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[5]

i. The Universal Declaration of Human Rights was adopted in the year -----

मानवी हक्काचा जाहीरनामा ----- या वर्षी संमत केला.

- A. 1994
- B. 1948
- C. 1947
- D. 1950

ii. Audiometer is used for ----- children.

ऑडिओ मीटरचा वापर ----- बालकांसाठी केला जातो.

- A. Blind अंध
- B. Gifted प्रज्ञावान
- C. Deaf कर्णबधिर
- D. Creative सर्जनशील

iii. Maharashtra state was prepared Maharashtra State Disability Welfare Action

Plan in the year----- . महाराष्ट्र राज्याने ----- साली महाराष्ट्र राज्य अपंग कल्याण कृती आराखडा तयार केला.

- A. 2000
- B. 2001
- C. 2005
- D. 2003

iv. Teacher should use ----- teaching method as little as possible in Inclusive school.

समावेशित शाळेमध्ये ----- अध्यापन पद्धतीचा वापर शिक्षकाने कमीत कमी करावा.

- A. Lecture व्याख्यान
- B. Brainstorming बुद्धिमंथन
- C. Jigsaw जिगरा

D. Project प्रकल्प

- v. Dysgraphia is an educational defect related with ----- work.
डिसग्राफिया हा शैक्षणिक दोष ----- कार्याशी संबंधित आहे.

- A. Reading वाचन
B. Writing लेखन
C. Conversation संभाषण
D. Calculation आकडेमोड

Q2) Write Short notes in about 250 words. (any Two) थोडक्यात टीपा लिहा. (किमान 250 [10]
शब्दात) (कोणतेही दोन)

- a. Qualities of an Inclusive Teacher.
समावेशित शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये.

[5]

- b. Difference between a Common School and an Inclusive school.
सामान्य शाळा व समावेशित शाळा यांमधील फरक.

[5]

- c. The current role of an Inclusive School.
समावेशित शाळेची सध्याची भूमिका.

[5]

Q3) Explain the meaning of Visual impairment and illustrate the educational [10]
programmes for children with Visual Impairment.
दृष्टिदोषाचा अर्थ व प्रकार सांगून दृष्टिदोष असणाऱ्या बालकांचे शैक्षणिक कार्यक्रम विशद करा.

Q4) What is Inclusive Education? Explain the policies and laws of the government [10]
regarding Inclusive education.
समावेशक शिक्षण म्हणजे काय ? समावेशक शिक्षणाबाबत शासनाची धोरणे व कायदे स्पष्ट करा.

OR

Explain the meaning of Creativity and Discuss the characteristics and education of
Creative children.

सर्जनशीलतेचा अर्थ स्पष्ट करून सर्जनशील बालकांची वैशिष्ट्ये व शिक्षण यावर चर्चा करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.
सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (836) B.Ed.(Semester) (77967) Creating an Inclusive School Part 2 SEM 4

- 5) Ozone Day is celebrated on _____
- A) 1st September B) 5th September
- C) 16th September D) 20th September

Q2) Answer the following questions in brief in about 250 words. (Any Two) [10]

- 1) Define ecosystem with its biotic and abiotic components.
- 2) Explain the approaches of environmental education.
- 3) Explain the food chain in water with the help of a diagram.

Q3) Answer the following questions in about 800 words. [10]

What is meant by pollution? Explain the types of pollution. Explain water pollution with its reasons and remedies.

Q4) Explain the meaning, scope and importance of environmental education. [10]

OR

Explain the Chipko Movement, Tiger Project and Silent Valley Movement.

मराठी रुपांतर

- सूचना :**
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) मराठी प्रश्न लिहिणाऱ्यांनी इंग्रजी प्रश्न पाहावेत.

Q1) खालील दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा. [5]

- 1) ध्वनीची तीव्रता ----- मध्ये मोजतात.
- अ) मायक्रॉन्स ब) फॅरनहीट
- क) क्युसेक्स ड) डेसिबल

- 2) ----- हे निसर्गाचे रक्षक आहेत.
 अ) शिखर भक्षक ब) तृणभक्षक
 क) उत्पादक ड) विघटक
- 3) ----- हा दिवस वनदिन म्हणून साजरा केला जातो.
 अ) 2 मार्च ब) 22 मार्च
 क) 5 जानेवारी ड) 2 जुलै
- 4) ----- मध्ये पर्यावरण संरक्षण कायदा पारित झाला.
 अ) 1972 ब) 1986
 क) 1983 ड) 1988
- 5) ओझोन दिन ----- या दिवशी साजरा केला जातो.
 अ) 1 सप्टेंबर ब) 5 सप्टेंबर
 क) 16 सप्टेंबर ड) 20 सप्टेंबर

Q2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन)

[10]

- 1) परिसंस्था म्हणजे काय? जैविक व अजैविक घटक स्पष्ट करा.
- 2) पर्यावरण शिक्षणाचे दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- 3) पाण्यातील अन्न साखळी आकृतीच्या साहाय्याने स्पष्ट करा.

Q3) प्रदूषण म्हणजे काय? प्रदूषणाचे प्रकार सांगून पाणी प्रदूषणाची कारणे व उपाययोजना सविस्तर स्पष्ट करा.

[10]

Q4) पर्यावरण शिक्षणाचा अर्थ, व्याप्ती आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

चिपको आंदोलन, व्याघ्र प्रकल्प व सायलेंट व्हॅली आंदोलन स्पष्ट करा.